

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพื่อให้มีความเจริญก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการสร้างกำลังคนของประเทศให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังเพราะฉะนั้นกำลังคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ บทบาทของการศึกษาจะแทรกซึมเข้าไปในกระบวนการถ่ายทอด ค่านิยม และเจตคติให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ตามความจำเป็นเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ และมาตรฐานการดำรงชีวิตให้ดีขึ้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ประชาชนจะได้รับการพัฒนาที่ดี มีคุณภาพในการดำเนินชีวิตในสังคมอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของสังคมที่ดีมีคุณธรรมจริยธรรม รู้จักเลือกประกอบอาชีพสุจริต มีรายได้เพียงพอแก่การดำรงชีวิต รู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ รู้จักรักษาสภาพแวดล้อม รักษาประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นและวัฒนธรรมของชาติ การศึกษาเท่านั้นที่จะพัฒนาประชาชนให้มีคุณธรรม จริยธรรม (สุนีย์ ภูพันธ์. 2546 : 3)

กระทรวงศึกษาธิการ โดยอาศัยอำนาจตามความในบทเฉพาะกาลมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ประกาศให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยยึดหลักความมีความเอกภาพและด้วยวิสัยทัศน์ของรัฐที่เชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาเพื่อสร้างคน บูรณาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในการปฏิรูปการเรียนรู้และเชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาสร้างงาน สร้างเยาวชน ให้มีความรู้คู่กับการทำงาน โดยยึดหลักความมีเอกภาพค่านโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ กล่าวคือ หลักสูตรแกนกลางที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น กำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในภาพรวม 12 ปี สาระการเรียนรู้มาตรฐานการเรียนรู้ แต่ละกลุ่มมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น เป็นช่วงชั้นละ 3 ปี จัดเฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นไทย ความเป็นเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อให้สถานศึกษาจัดทำสาระในรายละเอียดเป็นรายปีหรือรายภาคให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา

ในชุมชน สังคมและประเทศชาติ รวมถึงจัดให้สอดคล้องกับความสามารถความถนัด และ ความสนใจของผู้เรียนแต่กลุ่มเป้าหมายด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 2) พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย เพื่อความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษา ต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา ในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีต่อ ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (กรมวิชาการ. 2545 : 2)

ด้วยวิสัยทัศน์ของรัฐที่เชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาในการสร้างคน สร้างงานเพื่อช่วย กอบกู้วิกฤตเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นการสร้างชาติให้มั่นคงได้อย่างยั่งยืน เชื่อมั่น ในนโยบายการศึกษาในการสร้างชาติ ปรับโครงสร้างและระบบการศึกษา ยึดหลักการบริหาร จัดการที่เน้นคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเสมอภาค ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา บูรณาการ การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในการปฏิรูปการเรียนรู้และนโยบายการศึกษาเพื่อการสร้าง งาน สร้างเยาวชนให้มีความรู้คู่กับการทำงาน กระทรวงศึกษาโดยอาศัยอำนาจตามบทเฉพาะ กาล มาตรา 74 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 จึงเห็นสมควรกำหนดให้มี หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาขั้น พื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 12) เพื่อจะได้นำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางเพื่อจะได้นำมาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการ (2545 : 29) ได้กำหนดกระบวนการในการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษาไว้ 8 ประการ 1. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะ อันพึงประสงค์ 2. การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา 3. การจัดทำสาระหลักสูตร 4. การออกแบบการเรียนรู้ 5. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 6. การกำหนดรูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การตัดสิน การวัดผลและประเมินผลและเอกสารทางการศึกษา 7. การพัฒนา ระบบการส่งเสริมสนับสนุน และ 8. การเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้ได้ คุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และได้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามที่หลักสูตร สถานศึกษาสอดคล้องกับชุมชนและท้องถิ่นคั้งนั้นการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจึงมี ความสำคัญเพราะการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจำเป็นต้องมีเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการ เรียนรู้โลกปัจจุบันและอนาคต เนื้อหาเชื่อมโยงและต่อเนื่องกันทุกระดับทั้งในระบบโรงเรียน

นอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตลอดอาชีพ โดยหลักสูตรต้องยืดหยุ่นและหลากหลาย สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนสังคมและการประกอบอาชีพในท้องถิ่น ในการจัดทำหลักสูตรต้องให้อิสระแก่ครู ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาได้มีอิสระทางความคิด ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของชีวิตและท้องถิ่น ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจึงจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นขึ้นกับครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติโดยตรง และเป็นกำลังหลักที่จะพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยอย่างยิ่งครูผู้สอน ซึ่งถ้าหากกลุ่มบุคคลนี้ขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรอย่างถ่องแท้แล้วหลักสูตรสถานศึกษาก็จะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นฝึกทักษะกระบวนการเรียนรู้ การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องผสมผสานความรู้เรื่องด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังค่านิยม คุณธรรมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และจัดการเรียนรู้ให้เกิดได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ และสามารถเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ได้ทุกกระบวนการศึกษา (กรมวิชาการ. 2545 : 3)

เมื่อสถานศึกษานำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามาตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมา กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการนิเทศติดตามผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนนาร่อง โรงเรียนเครือข่ายและโรงเรียนทั่วไปมาโดยตลอดทั้งในด้านการจัดการหลักสูตร คุณภาพผู้เรียน และปัญหาอุปสรรคต่างๆ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาภาครัฐและเอกชน นักการเมืองท้องถิ่น พระสงฆ์ ครู ผู้ปกครองและนักเรียน นอกจากนี้ยังได้มีการประชุมเสวนาเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกภูมิภาคในรูปแบบต่างๆ ได้พบประเด็นปัญหาที่สำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการปรับปรุงแก้ไข โดยด่วนหลายประการดังนี้ (กรมวิชาการ. 2545 : 12)

1. ด้านการจัดการสาระการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ กำหนดสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ในแต่ละกลุ่มสาระแน่นเกินไป เนื่องจากสถานศึกษาขีดเอกสาร

สาระการเรียนรู้แกนกลางเป็นหลักในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไม่ได้มีการนำไปเลือกปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพและบริบทแต่ละสถานศึกษา

2. ด้านการจัดโครงสร้างเวลาเรียน สำหรับสาระการเรียนรู้พื้นฐาน สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า สถานศึกษาส่วนหนึ่งกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ยังไม่สอดคล้องกับหลักการ แนวทางการจัดการศึกษา ในแต่ละช่วงชั้น

3. ด้านมาตรฐานการเรียนรู้ พบว่า มาตรฐานการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น บางมาตรฐาน ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความซ้ำซ้อน ภาษาไม่ชัดเจนบางมาตรฐานกำหนดรายละเอียดมากเกินไป

4. ด้านการกำหนดรหัสวิชา พบว่า สถานศึกษาแต่ละแห่งได้มีการกำหนดระบบรหัสวิชาพื้นฐาน และเพิ่มเติมตามหลักสูตรสถานศึกษาหลากหลายมีทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน

จากความสำคัญของหลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูที่มีหน้าที่โดยตรงในการนำหลักสูตรไปใช้จริงกับผู้เรียนและมีความประสงค์ที่จะศึกษา เพื่อนำผลการศึกษามาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวทางการจัดหลักสูตรสถานศึกษาของกรมวิชาการ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาผู้เรียน ได้อย่างมีประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษาในอำเภอบึงกาฬ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 ทั้งโดยรวมและรายด้าน

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับปัญหาของสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษาในอำเภอบึงกาฬ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3

สมมุติฐานการวิจัย

1. ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษาในอำเภอบึงกาฬ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง
2. ผู้บริหารสถานศึกษา และครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษาในอำเภอบึงกาฬ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาในอำเภอบึงกาฬ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 จำนวน 55 แห่ง มีประชากรทั้งหมด 510 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 55 คน ครูผู้ปฏิบัติการสอน จำนวน 455 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

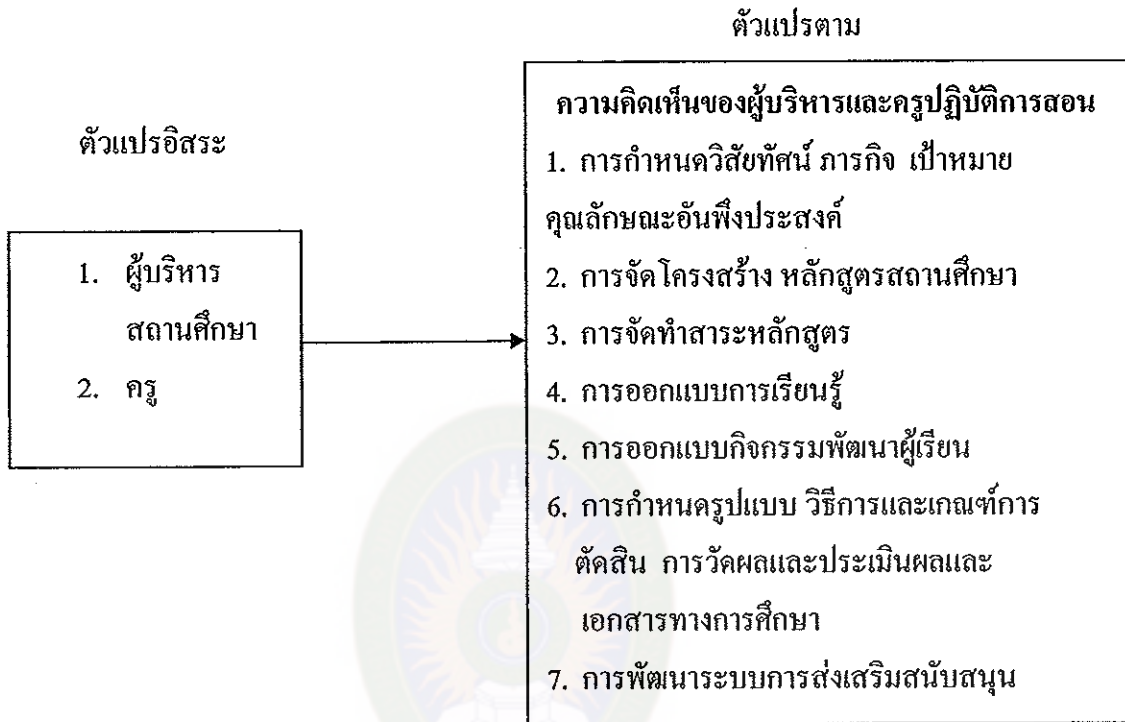
ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 40) แล้วทำการทำการสุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 218 คน เป็นครูและผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาในอำเภอบึงกาฬ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3 จำนวน 55 แห่ง ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 24 คน ครูผู้ปฏิบัติการสอน จำนวน 194 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม 2 สถานภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้ปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับปัญหาของสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในโรงเรียนอำเภอบึงกาฬ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัญหาของสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง ระดับของ ปัญหาของสถานศึกษาในด้านการดำเนินการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามกระบวนการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2. สภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการในการดำเนินการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การกำหนด โครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา การจัดทำสาระหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ การกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนการจัดการเรียนรู้และการส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดผลและ ประเมินผล และการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

3. การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง การกำหนดจุดหมายปลายทางความสำเร็จของการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นความคาดหวังหรือความ ต้องการสูงสุดของการจัดการศึกษา ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเมื่อเรียนจบหลักสูตร

สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีเหมาะสมตามความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นของชุมชนที่สถานศึกษาดังอยู่

4. การกำหนดโครงสร้างหลักสูตร หมายถึง การแสดงให้เห็นมวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดหลักสูตร ที่ผู้เรียนได้เรียนอยู่ในสถานศึกษานั้น ๆ

5. การจัดทำสาระหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ หมายถึง การกำหนดเนื้อหาและกระบวนการการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้

6. การออกแบบการเรียนรู้ หมายถึง แนวคำเนิการและวิธีการในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียน

7. การกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง การกำหนดกิจกรรมเพิ่มเติมจากสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์

8. การกำหนดรูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การตัดสิน การวัดผลและประเมินผลและเอกสารทางการศึกษา หมายถึง หลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติที่โรงเรียนกำหนดขึ้นใช้ในการวัดและประเมินการเรียน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติร่วมกัน

9. การพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน หมายถึง การจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ในท้องถิ่น มีการจัดให้มีระบบสารสนเทศเพื่อสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา และแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่น การจัดป้ายนิเทศให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา การจัดหาหนังสือ วารสาร คู่มือหลักสูตร วับริกรครู การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

10. การเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การจัดระบบลำดับขั้นตอนในการการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำสาระหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนการกำหนดรูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การตัดสิน การวัดผลและประเมินผลและเอกสารทางการศึกษา

11. สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอำเภอ บึงกาฬ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3

12. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาในสถานศึกษาอำเภอ บึงกาฬ ที่เปิดสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3

13. ครู หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่การสอน ในสถานศึกษาอำเภอ บึงกาฬ ที่เปิดสอน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ครู ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาที่ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนที่โรงเรียนของตนเองให้ได้ตามวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาและการศึกษาชาติ

2. เป็นข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์สำหรับครู ผู้บริหาร ศิษยานิเทศก์และ สำนักงานเขตพื้นที่หนองคายเขต 3 เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในวางแผนพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาใน โรงเรียนในสังกัดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY